

gradiva. Ali dr. Glonar res ne ve ali noče vedeti, da se gradivo izdaja baš kot gradivo, ne da bi ga izdajatelj hotel obenem že tudi vsestranski obdelati? Jaz sem hotel gradivo izdati in nič več; le malo sem segal preko te namere in res namenoma prepuščal „drugim“, da nadaljujejo moje delo. Kje je rečeno, da bi isti človek moral opraviti vse stopnje znanstvenega dela? — Drugi očitak pravi, da so moje „quisquiliae“ prezgodaj izletele iz miznice. Kolikor se ta očitak tiče priobčevanja gradiva („Izvori“, „Četiri priloga istoriji našega preporoda“), nima nobenega pomena; zakaj gradivo lahko priobčiš, kadar ga imaš. Kar se pa tiče drugih dveh spisov, sta po nastanku in namenu prigodnega značaja, nekaki popolnili dotičnih hrvatskih spisov. Dr. Glonar morda vendarle ve, da Akademija v svojem Letopisu priobčuje sedaj baš take manjše stvari, deloma članke polemičnega značaja. Ali naj bi mar popolnilo ali kritika spisov ležala par let „v miznici“? — Jaz skušam zagrebške publikacije popolnjevati po gradivu, ki se dobi v Ljubljani. Tako jugoslovansko delo se mi pač ne bo štelo v zlo. Še nekoliko specialnih očitkov: Da bi bil Levstik snov

za svojega „Živopisca in Marijo“ zajel naravnost iz srednjeveškega Herolta, tega nisem trdil niti nisem hotel kaj takega reči. Meni ni šlo za to, odkod je Levstik vzel snov, marveč za to snov samo (kot objekt), kako stara je itd., a v tem oziru nas vsekakor zanima vedeti, da se ona snov nahaja že v srednjeveškem zborniku¹. Neke nemške motive sem navedel zato, ker se slični motivi nahajajo v jugoslovanskih narodnih pesmih in je dobro, slovanske raziskovalce — ki niso vselej tudi romanisti niti se ne bavijo izključno s takimi primerjavami — opozoriti na eksistenco nemških motivov. Novakovičevega romana, ki mi ga očita dr. Glonar, pa najbrž on sam ne pozna; dotični roman je v poedinah delih bolj zgodovinski dokument nego roman. — Sploh pa naj poudarim še to: Nikakor ni treba, da bi s publikacijo razprave vselej čakali, dokler se nam ne zdi v vsakem oziru popolna. Mnogokrat je treba kaj publicirati, ne ker je star dognana, ampak ker je problematična, a zasluhuje, da jo razpravlja več mož. Inicijativnost ima tudi svojo vrednost.

Dr. Fr. Ilešič.

¹ V kratkem izide slična razprava o Prešernovem „Neiztrohnelem srcu“.

KULTURNO-POLITIČNI PREGLED.

„Demokracija“. Socijalistična revija. I. leto. 1918, 1. in 2. številka. Izšel je kot dvojna številka prvi zvezek te nove revije. Dasi jo moremo v gotovi meri smatrati za nadaljevanje „Naših Zapiskov“, nam pomeni vendarle mnogo novega. Zakaj ni le glasilo slovenske socijalistične inteligence, kar so bili svoj čas „Naši Zapiski“, temveč predstavlja tudi opozicijo v slovenski socijalno-demokratski stranki in prinaša obenem revizijo slovenskega socijalizma, ali boljše — ustvarja slovenski socijalizem. Ne toliko

v tem, da se iz polne duše pridružuje jugoslovanskemu nacionalističnemu gibanju, kakor v tem, da zavrača nemško na zgodovinskem materijalizmu osnovano socijalistično stališče ter postavlja temu nasproti psihofizični nazor kot podlago promatranja človeške družbe. Zato je potrebno naglasiti važnost in pomen te nove revije. Očrtana načela prinaša zlasti programatična „Naša poslanica“, ki se vrh tega pridružuje jugoslovanski majniški deklaraciji, v katere bistvu vidi izraženo zahtevo po političnem združenju sloven-

skih, hrvatskih ter srbskih ozemelj. Izjavi se pa obenem že konkretno za federalistično formo jugoslovanskega političnega združenja; — če je ta oblika nam najprimernejša, se bomo pomenili takrat, kadar bo naše vprašanje dozorelo do razreševanja teh podrobnosti.

Ostali članki kažejo nekako miselno ogrodje mlade socijalistične skupine: V članku „Vodilna ideja socijalizma kot npravni ideal“ poda Peter Jug skoro bi rekel osnutek bistvenega dela nacionalne ekonomije, hkrati pa njene probleme obsvetli s stališča socijalistične gospodarske teorije, vrh tega pa že zadnje kritično premotri ter poda naposled kulminacijo nazora v stavku, da je treba razširiti prepričanje, da je le tisto plačilo prav naše, ki je v sorazmerju z našim delom. Da pa se pa ta nazor prenese v prakso, je treba ljudi npravno pridobiti zanj, to je, predrugačiti njih npravno naziranje. — Članek je pisan zelo kondenzirano; avtor podaja svoje misli v zelo stvarnem tekstu, ki bralca sili k intenzivnemu sodelovanju. *Abditus*: Naš majhni človek. To je naš delavec, naš mali poljedelec, naš javni in zasebni nastavljenec. Doslej se je „štulil med velike gospode, se trudil, se tepel za njihove interese, svoje pa zanemarjal.“ Prišteval se je njihovim političnim skupinam, ker ni poznal svojega socijalnega bstva. Zdaj pa spoznava, kje je zanj mesto; z ustvaritvijo stanovsko-gospodarskih organizacij se bo tudi zanj začela nova doba. Štebi Alojzija: O ženskem gibanju na Slovenskem. Žensko gibanje se pri nas ni moglo razviti, glavno ker so hoteli presaditi zanj gesla brez kritične presoje na naša tla, namesto da bi se ozirali na praktične zahteve našega naroda. Ker imamo večjih mest le malo, mora biti težišče gibanja na kmetih. Praktična vprašanja pri tem so zlasti reforma šolstva, ustanovitev gospodarskih ženskih šol. Da pa ženstvo izdatno vpliva na te zadeve, si mora osnovati veliko organi-

zacijo, ki lahko v svrhu kulturnega sodelovanja združi žene različnega političnega naziranja. — *Dr. L.*: Slovenski proletariat in jugoslovansko vprašanje. Ogromna večina slovenskega naroda ima interese proletarcev, pri nas bi moral biti socijalizem — narodno gibanje. Ker smo člani naroda, ki ne uživa niti politične niti jezikovne enakopravnosti, mora biti pri nas socijalni boj proletariata tudi političen in jezikoven, tudi boj za jezikovno in narodno svobodo; cilj demokracije je narodna država. Naša pot gre od slovenstva (ne preko slovenstva) v jugoslovanstvo, do slovensko - hrvatsko - srbske skupnosti. Slovenski proletariat ima dolžnost, da v boju za uresničenje narodnega edinstva in svobode stopa v prvi vrsti.

Težišče obširnega „Pregleda“, ki obsega oddelke o socijalizmu, politiki, socijalni politiki ter združništvu, je v tej številki v kritiki taktike ter nacionalnega naziranja in razmerja do vojne tako slovenske socijalno-demokratske stranke kakor tudi enakih, zlasti nemških strank.

Nemalo čast dela pričujoči številki revije spominu drja. A. Dermote posvečena pesem Frana Albrechta „Poslednja skrivnost“, ki spada pač med najboljše umotvore pesnikov. Revija je ž njo na lep način manifestirala duševni kontakt z glavnim predstaviteljem svoječasnih „Naših Zapiskov“.

H koncu naj pripomnim, da bi si želel dosledno pisavo tujk socijalen, socijalizem in podobno. Dozdaj smo bili vajeni rabiti oblike brez vmesnega -j-, torej socialen, socializem; tu pa vidimo večinoma oblike z -j-, socijalizem, socijalist, — toda v nekaterih člankih (*Abditus*, *dr. L.*) pa vendar še brez -j-. Zdi se mi ne le smiselno, temveč tudi praktično, da se odločimo za en način pisave ter ga potem dosledno izvedemo ne le v tej reviji, temveč sploh v naši literaturi. Seveda se istočasno in bržkone enako odloči tudi pisava podobnih besed, kakor proletariat, materijalist itd.

A. L.